

Aruanne riigikaitsest osavõtu kohustuse ja kaitseväeteenistuskohustuse täitmise kohta riigis 2012. aastal

1. Sissejuhatus

2012. aastal korraldas Kaitseministeerium kaitseväeteenistuskohustuse täitmist kooskõlas kaitseväeteenistuse seaduse 5. peatüki "Kaitseressursside Amet, kaitseväeteenistuse komisjon, arstlikud komisjonid", 6. peatüki "Tegevteenistus" ja 7. peatüki "Reservteenistus" sätetega.

Käesolevas aruandes mõistetakse kaitseväeteenistuskohustuse täitmise all ajateenistuskohustuse täitmist, osavõttu õppekogunemistest, valmisoleku reservis ja valmidusreservis olekut. Ajateenistusse kutsumist korraldab Kaitseministeeriumi valitsemisala asutus Kaitseressursside Amet. Reservväelaste õppekogunemisele kutsumist ja nendega valmisoleku reservi lepingute sõlmimist ning valmidusreservi üksusesse määramist korraldab Kaitseväe juhataja või temale alluvad ülemad. Aruanne keskendub kutsealuste ajateenistuskohustuse täitmisele, tegevteenistuskõlblikkuse hindamisele ja reservväelaste õppekogunemistest osavõtule.

Käesolev aruanne on koostatud kaitseväeteenistuse seaduse § 41 lõike 8 alusel. Aruande koostas Kaitseministeeriumi kaitseväeteenistuse osakonna nõunik Gerli Morell (717 0248, gerli.morell@kmin.ee).

2. Kaitseväeteenistuskohustuslaste arvestus

Kaitseväeteenistuskohustuslaste (edaspidi kaitseväekohustuslased) arvestust peab Kaitseressursside Amet kaitseväeteenistuskohustuslike Eesti kodanike riiklikus registris (edaspidi register). Käesolevas aruandes mõistetakse kaitseväekohustuslaste arvestuse all 17-60 aastaste meeskodanike registri põhimääruse § 12 loetletud andmete kandmist registrisse ja andmete muudatuste kajastamist kaitseväekohustuslase registri objektiks oleku ajal.

Seisuga 01.12.2012. a oli registrisse kantud 395 971* kaitseväekohustuslase andmed. Alates 01.12.2011. a on registrisse lisandunud 6513 kaitseväekohustuslast ja arvelt on kustutatud 9274 kaitseväekohustuslast.

Kaitseväekohustuslastele on registris omistatud järgmine staatus (võrdluseks 2009. a - 2011. a):

	2009.a	2010.a	2011.a	2012.a
1) kutsealused	49104	49411	48257	46853
2) ajateenijad	2608	2840	3086	3165
3) asendusteenistuses	32	28	25	34
4) tegevteenistuses	3103	3253	3094	2822
sh ajateenistus läbimata	17	12	6	13
5) reservväelased,	220696	224661	224865	223693
sh valmidusreservis	1518	0	3766	4159
valmisolekureservis	31	34	37	47
5) eruväelased	72	95	102	101
6) arvelevõtmata	651	553	544	477**
7) arvelt kustutatud	97934	101414	110029	119303
8) naissoost kodanikke	1071	1127	1158	1204

* ei sisalda naissoost kodanikke.

** 1995. a detsembrikuus sündinud, kes kuuluvad arvele võtmisele 2012. aasta detsembris.

Seisuga 01.12.2012. a oli arvel 113240 kutseelistesse aastakäikudesse (1983-1995) kuuluvat kaitseväekohustuslast, kes jagunesid järgmiselt:

	Arvelevõetud kutseelistest aastakäikudest (1+4+5+6+7+8+9)	Seisuga 01.12.2009	Seisuga 01.12.2010	Seisuga 01.12.2011	Seisuga 01.12.2012
		117632*	117000*	115250*	113240*
1.	Arvel kutsealuseid	49104	49411	48257	46853
1.1.	kontaktandmed puuduvad	981	1022	1430	1376
1.2.	RR andmetel elukoht välisriigis	4196	4452	4793	5242
1.3.	aruandlusperioodil ajateenistusse mitteilmunud	144	147	145	170
2.	Ajapikendus:	23113	21379	20412	19811
2.1.	haiguse või tervisehäire tõttu (KVTS § 53 lg 1)	3107	2886	3065	3398
2.2.	perekondlikel ja majanduslikel põhjustel	1179	1129	1046	1053
2.2.1.	peab üleval vähemalt kahte või üksinda vähemalt ühte last (KVTS § 54 p 1)	1099	1047	973	974
2.2.2.	hooldab raske või sügava puudega inimest (KVTS § 54 p 2)	80	82	73	79
2.3.	hariduse omandamiseks	18815	17342	16273	15329
2.3.1.	üldkeskhariduse omandamiseks (KVTS § 55 lg 2)	11473	9057	8259	7628
2.3.2.	kutseõppe omandamiseks (KVTS § 55 lg 2 ¹)	7087	7995	7655	7330
2.3.3.	sisekaitse rakenduskõrgkooli politsei-, piirivalve- või päästeerialal (KVTS § 55 lg 2 ²)	66	92	117	106
2.3.4.	välisriigi kõrgkoolis õppimiseks (KVTS § 55 lg 5)	189	198	242	265
2.4.	kandideerimiseks või valitaval ametikohal töötamiseks (KVTS § 55 lg 3)	12	22	28	31
2.5.	kõrgharidust omandama asunud ja valinud ajateenistuskohustuse täitmisele asumise aja (KVTS § 51 lg 3)	2953	3196	3174	3325
3.	Ei oma kehtivat ajapikendust	13549	15519	14952	13619
4.	Vabastatud ajateenistusse kutsumisest ja kustutatud kaitseväeteenistuskohustuslaste riiklikust registrist (tegevteenistuseks mittekõlblikud)	33281	33222	33124	32423
5.	Vabastatud ajateenistuskohustuse täitmisest ja võetud arvele reservis (kõrgharidust omandama asunud, KVTS § 216 lg 1)	3190	1270	21	5
6.	Vabastatud ajateenistusse kutsumisest ja võetud arvele reservis	8658	9448	9901	10162
6.1.	kutsealusel on karistatus (KVTS § 59 lg 1 p 2)	6544	7095	7330	7500
6.2.	teeninud mõne teise riigi sõjaväes (KVTS § 59 lg 2)	26	32	36	38
6.3.	saanud 28-aastaseks ajapikendustähtaja jooksul (KVTS § 59 lg 1 p 3)	1529	1574	1690	1708
6.4.	saanud 28-aastaseks, ajapikendust ei omanud	559	747	845	916

7.	Ajateenistuskohustus täidetud	20759	20780	20836	20598
7.1	ajateenistuses	20739	20731	20761	20499
7.2	asendusteenistuses	20	49	75	99
8.	Ajateenistuses	2608	2840	3086	3165
9.	Asendusteenistuses	32	28	25	34
9.1.	Esitatud taotlusi ajateenistuse asendamiseks asendusteenistusega	53	26	27	31

* Ei kajasta surnuid ja kodakondsusest loobunuid.

Seisuga 01.12.2012. a oli arvel 46 853 kutsealust, kelle sünniaasta on 1983–1995.

Sünniaasta	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	1987	1986	1985	1984	1983	
Kaitseväekohustuslase staatuse tekkimise aasta	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	
Ajateenistuses		21	351	409	467	1200	509	131	52	20	2	3	0	3165
Asendusteenistuses		1	3	1	5	16	5	2	1					34
Ajateenistuskohustus täidetud-ajateenistuses			7	298	550	1009	2414	2843	2834	2672	2508	2585	2779	20499
Ajateenistuskohustus täidetud-asendusteenistuses					1	5	17	15	17	14	13	9	8	99
Tegevteenistuseks mittekõlblikud,	83	125	177	313	817	2052	3023	3436	4423	4481	4675	4567	4251	32423
Kõrgharidust omandama asunud kutsealused, kes on vabastatud ajateenistus-kohustuse täitmisest													5	5
Kutsealusel on karistus		142	260	433	582	763	863	934	778	798	706	643	598	7500
Saanud 28-aastaseks (ajapikendustähtaja jooksul; ajapikendust ei omanud)												1210	1414	2624
Teeninud mõne teise riigi sõjaväes				1	2	5	4	5	2	7	3	2	7	38
Arvel kutsealuseid	6063	6533	6600	6942	5989	4408	3112	2488	1840	1506	1260	112		46853
Arvele võetud	6146	6822	7398	8397	8413	9458	9947	9854	9947	9498	9167	9131	9062	113240*

* Ei kajasta surnuid ja kodakondsusest loobunuid

Registris arvel olevate kutsealuste haridus 2012.a:

Haridus	Arv	%
kõrgharidus	915	2
kutsekeskharidus	5705	12,2
üldkeskharidus	12896	27,5
põhiharidus	20385	43,5
algharidus	3511	7,5
teadmata	3441	7,3
Kokku	46853	100

Registris arvel olevad kutsealused jagunevad elukoha järgi:

	2009.a	2010.a	2011.a	2012. a
Harjumaa	32,2%	32,6%	32%	32,1%
Välismaal	7,3%	7,9%	8,9%	10,2%
Tartumaa	10,4%	9,9%	9,7%	9,5%
Ida-Virumaa	9,7%	9,6%	9,4%	9,5%
Pärnumaa	6,6%	6,3%	6,1%	6%
Lääne-Virumaa	5,0%	5,1%	5%	5%
Viljandimaa	4,1%	4,0%	4%	3,8%
Saaremaa	3,4%	3,3%	3,2%	3,2%
Raplamaa	2,9%	3,0%	3%	3%
Võrumaa	3,3%	3,2%	3%	2,9%
Teadmata	2,0%	2,1%	3%	2,9%
Järvamaa	2,8%	2,7%	2,6%	2,4%
Jõgevamaa	2,8%	2,7%	2,6%	2,4%
Valgamaa	2,6%	2,5%	2,5%	2,4%
Põlvamaa	2,3%	2,3%	2,2%	2,1%
Läänemaa	2,0%	1,9%	1,9%	1,8%
Hiumaa	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%

3. Kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramine

Tervise seisundi tõttu on ajateenistusse kutsumisest vabastatud ning registrist kustutatud 32423 isikut (28,6 % arvelevõetutest), neist 1162 on tegevteenistuseks mittekoõlblikuks ja ravi vajavateks tunnistatud pärast ajateenistuskohustuse täitmisele asumist. Seisuga 01.12.2012. a omas kehtivat ajapikendust haiguse või tervisehäire ravimiseks 3398 isikut.

Ajavahemikul 01.12.2011-01.12.2012. a tegid Kaitseressursside Ameti arstlikud komisjonid kutsealuste kohta 11 521 kaitseväeteenistuskõlblikkuse määramise otsust, mis jagunesid:

	2012.a		2011.a	
tegevteenistuseks kõlblik	4170	36%	4020	36,6%
tegevteenistuseks kõlblik piirangutega	119	1%	157	1,4%
tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblik	4260	37%	3787	34,5%
tegevteenistuseks mittekõlblik	2972	26%	3013	27,4%

Seisuga 01.12.2012. a oli 347 kutsealust suunatud kaitsevæeteenistuskõlblikkuse määramiseks täiendavatele terviseuuringutele ning nende suhtes otsust veel tehtud ei ole.

Kutsealuste läbivaatamisel põhidiagnooside esinemissagedus:

	2012.a.	2011.a	2010.a
1. Tegevteenistuseks kõlblik			
1) lihasluukonna- ja sidekoehaigused	29%	31,95%	42,1%
2) silma- ja silmamanuste haigused	10%	10,82%	13,6%
3) vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	9%	6,45%	6,4%
2. Tegevteenistuseks kõlblik piirangutega			
1) silma- ja silmamanuste haigused	22%	11,61%	10,3%
2) sisesekreetsiooni-, toitumis- ja ainevahetus- haigused	20%	34,37%	29,6%
3) lihasluukonna- sidekoehaigused	16%	10,27%	
3. Tegevteenistuseks ajutiselt mittekõlblik			
1) lihasluukonna- ja sidekoehaigused	32%	17,46%	17,8%
2) psüühika- ja käitumishäired	17%	24,85%	28,1%
3) vereringeelundite haigused	12%		
4. Tegevteenistuseks mittekõlblikuks tunnistamise otsuse põhjustasid sagedamini järgmised haigusrühmad:			
1) psüühika- ja käitumishäired	24%	16,37%	17,7%
2) lihasluukonna- ja sidekoehaigused	18%	31,73%	30,1%
3) närvisüsteemihaigused	11%		

4. Ajateenistusse kutsumine

2012. aasta jooksul planeeriti ajateenistusse kutsuda (kaitseministri 07.12.2010. a määrusega nr 24 "Kutsealuste ajateenistusse kutsumise tähtajad ja kutsealuste arvuline jagunemine kaitseväe üksuste vahel 2012. aastal) 3141 kutsealust. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarve ületada 5% ulatuses. Ajateenistuskohustust asus täitma 3406 kutsealust.

Ajateenistusse kutsutud kutsealuste iseloomustus

Kutsumise tähtaeg	Kutsealuste arv Plaan/ajatee- nistusse asunud	Kaitseväeteenistuskõlblikkuse aste		Omandatud haridus		
		Tegev- teenistuseks kõlblikud	Tegev- teenistuseks kõlblikud piirangutega	Kõrg- haridus	Kesk- haridus	Põhi- haridus
2. nädal	263/297	283	14	10	273	14
28. nädal	1564/1699	1652	47	197	1465	37
41. nädal	1314/1410	1369	41	55	911	444
Kokku	3141/3406	3304	102	262	2624	495
% koguarvust		97%	3%	8%	77%	15%

Ajateenistusse kutsutavate kutsealuste arv	Väljastatud kutseid	Kätte- toimetamata kutseid	Kättesaadud kutseid	Esitatud taotlusi uueks arstlikuks läbivaatuseks, ajapikenduseks, vabastuseks	Rahuldatud taotlusi
3141	4424	0	4424	792	694
			100%	18% kutse saanutest	88% taotlustest

Arvestades väljasaadetud kutsete hulka ja rahuldatud taotlusi ajapikenduse saamiseks, uueks arstlikuks komisjoniks, jäi ajateenistusse ilmumata 170 kutsealust s. o 4% kutse kättesaanutest.

Tervise seisundi tõttu esitatud 501-st taotlusest rahuldati uueks arstlikuks läbivaatuseks 484. Läbiviidud korduva arstliku läbivaatuse põhjal tunnistati kutsealune tegevteenistuseks kõlblikuks 48-l juhul, 299 kutsealust oli tunnistatud ajutiselt mittekõlblikuks ja 126 kutsealust tunnistati tegevteenistuseks mittekõlblikuks. Korduvale arstlikule läbivaatusele jättis ilmumata 11 kutsealust. Ajateenistusse asumiseks kogunemiskohta ilmunud 3447-st kutsealusest määrati tervise seisundi tõttu korduv arstlik läbivaatus 41-le kutsealusele.

5. Ajateenistus

Seisuga 01.12.2012. a oli ajateenistuse lõpetanud 2593 ajateenijat 3301 teenistusse asunutest, kes olid asunud ajateenistusse 2011 juuli kuni 2012 jaanuar. Juulis ajateenistusse kutsututest õpetatakse välja nooremallohvitserid.

Ennetähtaegselt vabastati ajateenistusest 2012. aastal (2011. aasta 27. ndl ja 40. ndl ning 2012. aasta 2. ndl ajateenistusse asunutest) 471 ajateenijat, nendest 459 juhul tervisliku seisundi tõttu.

Ajateenijate väljalangevus tervislikel põhjustel väljaõppetsükli jooksul oli 13,5 %.

Ajateenijate vabastamisel oli levinuim põhjus lihasluukonna ja sidekoehaigused (36,9%). Järgnevad psüühika ja käitumishäired (27,9%) ning vigastused ja mürgistused (9,7%). Vereringeelundite ja närvisüsteemihäigused moodustavad vastavalt 4,5 ja 4,3% vabastamistest.

Võrreldes 2011. aastaga on väljalangevus tervislikel põhjustel 2% võrra tõusnud, kuid on siiski madalam 2005.- 2010. aastate väljalangevusest.

Suurim ja põhimõtteline muutus on psüühika- ja käitumishäirete osakaalu järsk langus. Üle aastate ei ole see diagnoosigrupp levinuim ajateenistusest väljalangemise põhjus. Tegemist võib olla ajateenijate väljaõppekvaliteedi tõusust, kaadrikaitseväelaste paremast ettevalmistusest (psühholoogiakursused Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste väljaõppekavades, psühholoogiaalase ettevalmistuse tõhustamine allohvitseride väljaõppes jne.) ja väeüksuste sisekliima paranemisest tingitud muudatusega. Suundumuse püsivust saab hinnata käesoleva väljaõppetsükli tulemuste põhjal.

Ajateenijate väljalangevus Kaitseväest 2012. aastal - põhjused diagnoosigruppina (2012. aastal ajateenistusse asunute statistika):

Osakaal %

Teatavad nakkus- ja parasiithaigused	0,8
Kasvajad	0,4
Sisesekreetsiooni-, toitumis- ja ainevahetushaigused	4,2
Silma- ja silmamanuste haigused	3,8
Kõrva- ja nibujätkehaigused	2,3
Vereringeelundite haigused	4,2
Hingamiseldundite haigused	3,1
Seedeeldundite haigused	0,4
Naha- ja nahaaluskoe haigused	3,1
Lihaskuukonna ja sidekoehaigused	39,2
Psüühika- ja käitumishäired	22,3
Kuse- ja suguelundite haigused	1,5
Kaasasündinud väärarendid, deformatsioonid ja kromosoomianomaaliad	1,2
Vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	7,7
Närvisüsteemihäigused	5,8

6. Õppekogunemised

Kaitseväe sõjaaja üksuste ettevalmistamiseks ja reservõppekogunemiste korraldamiseks planeeriti 2012. aastal kaitseministri määrusega kutsuda kuni 5928 reservväelast. Kaitseringkondade poolt saadeti välja 5771 kutset õppekogunemistele ning õppekogunemistel osales 01.12.2012. a seisuga teenistusse kutsututest kokku 2933 reservväelast (s.h. kaitseliitlased), mis on 50% kutsututest (2011. aastal 55%). Kaitseväe poolt ettevalmistavates üksustes osalesid 55% kutsututest. Õppekogunemistele ei ilmunud 504 reservväelast. Planeeritust väiksem õppekogunemistele kutsutute arv oli kaitseministriga kooskõlastatud ning ei kahjustanud kaitsevõimet. Seisuga 01.12.2012. a on kaitseväekohustuslaste registris arvel 223 693 reservväelast.

7. Kutsealuste ja reservväelaste seaduskuulekus

Aruandlusperioodil on Kaitseressursside Amet teinud ettekirjutusi järgmiselt:

- 1) Arstlikku komisjoni ilmumata jätmise eest 686 (2011.aastal 1316 kutsealusele ja 164 reservväelasele);
- 2) Arstliku komisjoni poolelijätmise eest 37 (2011.a. 75 kutsealusele ja 12 reservväelasele);
- 3) Tõendite esitamata jätmise eest 377- (2011.a 1116 kutsealusele ja 77 reservväelasele).

Kohtutäiturile on sunniraha sissenõudmiseks edastatud 86 ettekirjutust. Keskmise sunniraha määr oli 183,98 eurot.

Aruandlusperioodil on algatatud Kaitseressursside Ameti poolt kokku 239 väärteomenetlust, neist ajateenistusse või asendusteenistusse mitteilmumise eest 206 ja arstlikku komisjoni mitteilmumise või teabe esitamata jätmise eest 33 väärteomenetlust.

Keskmine rahatrahv ajateenistusse mitteilmumise eest on 289,66 eurot. Täitemenetluse korras pöörati rahatrahvidest täitmisele 20%.

Aruandlusperioodil on nõuetena ülesse võetud 28 514,11 euro ulatuses rahatrahve ja sunnirahasid, aruandlusperioodil on riigieelarvesse laekunud 32 784,82 eurot.

Väärteomenetluse käigus põhjendavad kutsealused mitteilmumist järgmiselt:

- tervislikud põhjused;
- kartus kaotada hea töö- või õppekoht, töökoht välismaal, samuti võetud laenud;
- põhimõtteliselt ajateenistuse vastane;
- lapse olemasolu ning ajapikendus on jäänud taotlemata;
- vajadus abistada töötuid või haigeid perekonnaliikmeid, vajadus korraldada perekondlikke asju;
- unustasid ajateenistusse asumise kuupäeva või ajasid kuupäeva segamini.

Reservõppekogunemisele mitteilmunute suhtes on algatatud väärteomenetlusi 504, nendest menetlus on lõpetatud 61 juhul.

Kutsutud reservväelaste jaotus võrdluses 2009, 2010 ja 2011 aastaga:

Kutse saanute jaotus %	2009	2010	2011	2012
Osales	56	56	51	50
Kutse ei jõudnud adressaadini	18	8	24	20
Ei ilmunud	10	23	7	11
Vabastati tervisega	6	5	4	7
Vabastati KVTS §132 alusel	8	6	9	8
Vabastati muul põhjusel	2	2	5	4

Võrreldes 2011. aastaga on vähesel määral paranenud kutsetes kättetoimetamine adressaatide poolt. Suurenenud on õppekogunemistele mitteilmunud reservväelaste hulk. Kui vaadelda üleandmata kutsete ja mitteilmunute koguhulka, siis see on viimase kolme aasta jooksul olnud ühesugune- 31% kutsete üldarvust. Õppekogunemistest erinevatel põhjustel vabastatute hulk on tõusnud 1% võrra.

8. Avaliku arvamuse uuringud

2012. aastal viis Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus läbi kutsealuste ja reservväelaste uuringu juba kuuendat aastat järjest (esimest korda toimus see 2007. aastal).

Uuringu eesmärk on teada saada, kuidas suhtuvad kutsealused ja ajateenistuse läbinud noormehed ajateenistusse ning Eesti kaitseväge tervikuna, millised on nende ootused ajateenistuse suhtes ning rahulolu läbitud ajateenistusega, milline hinnang antakse ajateenistusse kutsumise korralduslikule küljele. Küsitlused toimusid juunis algusest kuni juuli lõpuni. Kevadel reservi arvatud ajateenijatele saadeti välja 2500 küsimustikku ning täidetuna laekus 522 ankeeti.

Uuringu tulemuste üldkokkuvõttest selgub, et ajateenistuse läbimist peetakse noormeeste jaoks vajalikuks nii kogu Eesti avalikkuse poolt kui ka uuringute sihtgrupis. Kui kogu elanikkonnast peab noormeeste ajateenistust kindlasti või pigem vajalikuks üle 90%, siis kutsealustest ja reservväelastest neli viiendikku.

Pidevalt on kasvanud vabatahtlikult ajateenistusse minejate osakaal. Kui 2008. aastal avaldas ise soovi ajateenistusse minna 9% küsitletud kutsealustest, siis 2012. aastal oli selliseid vastajaid juba 33%.

Arvestades, et kõik noormehed erinevatel (peamiselt tervislikel) põhjustel ajateenistust ei läbi ning samas puudub ka ulatuslik asendusteenistuse süsteem, on küsitletute seas üsna populaarne mõte ajateenistuses käinute suuremast stimuleerimisest. Seda, et ajateenistuse läbinutel võiks olla soodustusi kõrgkoolis õppimisel ja tööle asumisel, peaks õiglaseks 85% küsitletutest.

Küllaltki üksmeelselt toetavad vastajad seisukohta, et ajateenistuses läbitud õppe kohta tuleks väljastada tunnistusi, mida saaks esitada tsiviilelus kutseoskusi tõendavate dokumentidena.

Suhtumist ajateenistusse kujundab tõenäoliselt olulisel määral see, milline on Eesti Kaitseväge üldine maine ajateenistuse asujate silmis. Valdavalt on nii kutsealuste kui ka reservväelaste ettekujutus Kaitseväest positiivne.

Kõige enam loodetakse ajateenistusest saada ellujäämis- ja meeskonnatöö oskusi, autojuhtimise oskust ning venekeelsed noored loodavad parandada ka oma eesti keele oskust. Ajateenistuse läbinud tõstavad omandatud oskustest esile eelkõige meeskonnatöö oskusi ja meditsiinikoolitust.¹

¹ http://www.kra.ee/images/position_docs/uuringud/aruanne_2012.pdf

9. Järeldused

Aruandlusperioodil ajateenistusse asunute arv oli viimase 11. aasta kõrgeim-3406, mis on võrreldes plaaniga 8,4% võrra rohkem. Kaitseministri määrusega kehtestatud piirarvud said komplekteeritud täies ulatuses.

Arvestades demograafilisi ja muid olulisi tegureid, on kutsealuste arv järjest kahanev, mistõttu planeeritud üksuste komplekteerimine muutub problemaatiliseks. 2012. aastal ulatub välisriigis viibivate kutsealuste arv 10,2 protsendini, võrdluseks 2006. aasta, mil vastav osakaal oli vaid 2,6 protsenti.

Endiselt on suurimaks probleemiks kutsealuste tervis. Tegevteenistuseks kõlblikud on arstliku komisjoni läbinutest vaid 40%, mitte kõlblikke on 60%. Siinkohal on oluline ligipääsu saamine e-tervisele, mis võimaldaks andmevahetust tsiviil-tervishoiuasutuste ning Kaitseressursside Ameti/ Kaitseväe arstlike komisjonide vahel. See on oluline eelkõige tagasiside andmiseks, kuna hetkel isikul tuvastatud haigused nii Kaitseressursside Ameti arstlikus komisjonis, kui ka ajateenistuses markeeritakse ainult isiku terviskaardile ning tsiviil-tervishoiuasutustel puudub sellekohane teave-eriti oluline on see F-diagnooside puhul.

Positiivne trend on vabatahtlikult ajateenistusse soovijate osakaalu näol. Kaitseressursside Ametist saadud aruande kohaselt oli aruandlusperioodil vabatahtlikult ajateenistusse asunute osakaal 35%.

Kui varasemalt esitati asendusteenistuse taotlusi peamiselt usulistel põhjendustel, siis nüüdseks on kasvanud kõlbelistel põhjustel asendusteenistuse taotluste esitamine.

Kaitseministeeriumis on loodud kaitseministri 14.03.2012 käskkirjaga nr 93 alaline töörühm, mille eesmärgiks on kutsealuste, ajateenijate ja reservväelastega seonduvate probleemide lahendamine.

Viimastel kohtumistel on töörühm fokuseerinud tähelepanu väljaõppeinstruktoritele füüsilise treeningu meetodika õpetamise võimalustele Kaitseväe kehalise kasvatus ja spordikontseptsiooni rakendamisele. Eelneva elluviimiseks on vajalik koostöö Eesti Kehalise Kasvatuse liiduga, eesmärgiga viia koolide kehalise kasvatus õpetajateni teadmine Kaitseväe ootustest kutsealuste füüsilise vormi suhtes. Lisaks on 2013. aasta tegevuseks reservõppekogunemistest osavõtu suurendamise võimaluste analüüs, sealhulgas vaadatakse üle väljaõppe sisu ja korralduslik pool.

10. 2013. aasta olulisemad tegevused

1. Sotsiaalministeeriumiga kokkuleppe saavutamine E-tervisega liitumiseks.
2. Õppekogunemisel antava väljaõppe sisu ja korralduse analüüs.
3. Jätkub ajateenistuse väljaõppe sisu ja ajateenijate füüsilise suutlikkuse analüüs.

Aruanne esitati arvamuse avaldamiseks Kaitseressursside Ameti peadirektorile ja Kaitseväe juhatajale. Aruande kohta märkusi ei esitatud.

Urmas Reinsalu
Kaitseminister